

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi erikoissairaanhoidon lain ja kansanterveyslain 40 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi erikoissairaanhoidolakia ja kansanterveyslakia siten, että hammas- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelusta terveydenhuollon toimintayksiköille aiheutuviin kustannuksiin suoritettaisiin valtion varoista laskennallinen korvaus yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille ja muille koulutukseen osallistuville palvelujen tuottajille vastaavin perustein kuin niille korvataan lääkäri- ja erikoislääkärikoulutuksesta ja lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta aiheutuvia kustannuksia.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle lääkärin ja hammaslääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan korvauksen suuruus tutkintoa kohden määriteltäisiin vuosittain valtion talousarvion laatimisen yhteydessä. Tutkintojen pisteytyksestä luovuttaisiin. Kuntayhtymälle maksettavan korvauksen kokonaismäärä määräytyisi tutkintojen määrän perusteella.

Esityksessä ehdotetaan myös selkeytettäväksi säännöksiä, jotka koskevat eräiden muista poikkeavien erikoislääkärin ja eri-

koishammaslääkärin koulutusohjelmien mukaisen koulutuksen korvaamista.

Muualla kuin yliopistollisessa sairaalassa tapahtuvasta erikoistumiskoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamista koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Korvausta voitaisiin suorittaa terveydenhuollon toimintayksiköitä ylläpitäville kunnille ja kuntayhtymille, valtion mielisairaaloille sekä asetuksella säädettävälle muille terveydenhuollon toimintayksiköille.

Lisäksi lakiin otettaisiin nykyistä täsmällisemmät säännökset muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä kuin yliopistollisissa sairaaloissa tehdyn yliopistotasaisen terveystieteellisen tutkimuksen kustannuksiin suoritettavan korvauksen maksamisesta. Korvausta voisivat saada terveydenhuollon toimintayksiköitä ylläpitävät kunnat ja kunta yhtymät, valtion mielisairaalat sekä asetuksella säädettävät muut terveydenhuollon toimintayksiköt.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila	3
1.1. Lainsäädäntö	3
1.2. Nykytilan arviointi	4
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	6
3. Esityksen vaikutukset	8
4. Asian valmistelu	9
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1. Lakiehdotusten perustelut	10
1.1. Erikoissairaanhoitolaki	10
1.2. Kansanterveyslaki	12
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	12
3. Voimaantulo	12
LAKIEHDOTUKSET	
1. Laki erikoissairaanhoitolain muuttamisesta	12
2. Laki kansanterveislain 40 §:n muuttamisesta	14
LIITE	
RINNAKKAISTEKSTIT	
1. Laki erikoissairaanhoitolain muuttamisesta	15
2. Laki kansanterveislain 40 §:n muuttamisesta	18

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Lääkäreiden klininen peruskoulutus annetaan maamme viidessä yliopistollisissa sairaalassa. Koulutusta täydentää muissa sairaaloissa ja terveyskeskuksissa annettava opetus. Saadakseen oikeuden harjoittaa yleislääkärin ammattia itsenäisenä laillistettuna ammattihenkilönä lääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittaneen henkilön on lisäksi suoritettava kaksi vuotta kestävä käytännön työhön painottuva lisäkoulutus, josta säädetään lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annetussa asetuksessa (1435/1993).

Erikoislääkärikoulutus tapahtuu yliopistollisissa sairaaloissa, muissa sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja eräissä muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä. Koulutus on uudistettu 1 päivänä tammikuuta 1999 voimaan tulleella erikoislääkärin tutkinnosta annetulla asetuksella (678/1998). Koulutusohjelmien pituus on viisi tai kuusi vuotta, kun se aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaan oli kuusi tai kahdeksan vuotta. Ennen uudistuksen voimaantuloa opintonsa aloittaneet voivat joko siirtyä opiskelemaan uuden koulutusjärjestelmän mukaan tai jatkaa opintojaan aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Siirtymäaika jatkuu vuoden 2005 loppuun saakka, jolloin sellaiset aikaisempien säännösten mukaan opiskelevat, jotka eivät ole suorittaneet tutkintoa edellä mainittuun ajankohtaan mennessä, siirtyvät jatkamaan opintojaan uuden koulutusjärjestelmän mukaisesti.

Yliopistotasosta terveystieteellistä tutkimustoimintaa on yliopistollisten sairaaloiden ohella lähinnä muissa keskussairaloissa ja valtion mielisairaloissa.

Hammaslääkäreiden klininen peruskoulutus annetaan Helsingin ja Oulun yliopistojen hammaslääketieteen laitoksissa. Koulutusta on annettu jossain määrin myös terveyskeskuksissa ja muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä. Saadakseen oikeuden harjoittaa hammaslääkärin ammattia itsenäisenä laillis-

tettuna ammattihenkilönä hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittaneen henkilön on suoritettava lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 6 §:ssä säädetty kuuden kuukauden pituinen käytännön palvelu, jolloin hän toimii hammaslääkärin tehtävissä hammaslääkärin ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun henkilön johdon ja valvonnan alaisena. Erikoishammaslääkärikoulutusta annetaan Helsingin, Oulun ja Turun yliopistoissa.

Lääkärikoulutuksesta ja tieteellisestä tutkimustoiminnasta aiheutuu yliopistollisille ja muille sairaaloille sekä terveyskeskuksille lisäkustannuksia. Valtio maksaa kustannuksiin erityisvaltionosuutena korvausta, joka vuoden 1994 alusta lähtien on määrätty laskennallisin perustein. Sitä ennen korvaus maksettiin prosenttiosuutena (12 prosenttia) yliopistollisen sairaalan käyttökustannuksista.

Erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 47 §:n 1 momentin mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat lääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuksesta sekä yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta, jota toteutetaan yliopistollisen sairaalan erityisvastuualuella olevissa terveydenhuollon toimintayksiköissä. Korvaus määräytyy laskennallisesti siten, että korvaus perustuu koulutustoiminnan osalta lääkäritutkintojen lukumäärään ja eri tutkinnoille annettuihin pisteisiin ja tutkimustoiminnan osalta tieteellisten julkaisujen lukumäärään ja erilaisille julkaisuille annettuihin pisteisiin. Kukin yliopisto ilmoittaa kalenterivuositain sosiaali- ja terveysministeriölle tutkintojen määrän sekä yliopistollisen sairaalan yhteydessä tehtyjen ja julkaistujen tutkimusten määrän.

Erikoissairaanhoitolain 47 §:n 2 momentissa todetaan, että yliopistotasosta terveystieteellistä tutkimusta voidaan tehdä yliopistollisen sairaalan ohella myös muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä. Yliopis-

tollisen sairaalan tehtävänä on yhteensovittaa tällaista tutkimustoimintaa yhdessä muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden kanssa. Yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin suoritettava korvaus maksetaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle, joka kyseisen momentin säännösten mukaan käyttää sille suoritettua korvausta muun terveydenhuollon toimintayksikön tällaisesta tutkimustoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Lääkärikoulutuksen ja tieteellisen tutkimustoiminnan korvauksen perusteista vuosittain annettujen sosiaali- ja terveysministeriön päätösten mukaan kolmasosa yliopistollisen sairaalan terveystieteellisen tutkimuksen kustannuksiin saamasta korvauksesta on tullut osoittaa erillisiin tutkimushankkeisiin yliopistosairaalan erityisvastuualueella.

Muillakin terveydenhuollon toimintayksiköillä kuin yliopistollisilla sairaaloilla on vuoden 1997 alusta toteutetun uudistuksen perusteella oikeus saada valtion varoista korvausta myös lääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Silloin kun lääkärin peruskoulutusta annetaan muussa terveydenhuollon toimintayksikössä kuin yliopistollisessa sairaalassa, yliopistollista sairaalaa ylläpitävä kuntayhtymä suorittaa erikoissairaanhoidolain 47 a §:n 1 momentin mukaan korvausta asianomaiselle kuntayhtymälle, kunnalle tai muulle palvelujen tuottajalle. Sen sijaan siltä osin kuin yliopisto käyttää muita terveydenhuollon toimintayksiköitä kuin yliopistollisia sairaaloita lääkärin erikoistumiskoulutukseen, valtion varoista suoritetaan mainitun pykälän 2 momentin perusteella laskennallisin perustein korvausta suoraan sairaalaa tai terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle ja muulle palvelujen tuottajalle. Korvaus perustuu toteutuneisiin, yliopiston hyväksymiin koulutuskuukausiin. Sairaanhoidopiiriä tai terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle suoritetaan erikoissairaanhoidolain 47 a §:n 3 momentin mukaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta myös lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annetun asetuksen 4 §:ssä tarkoitetusta koulutuksesta johtuviin kustannuksiin. Korvaus perustuu lääkäreiden ja koulutuskuukausien määrään.

Korvausten tarkemmasta määrittämisestä ja suorittamisesta säädetään erikoissairaanhoidolain 47 b §:ssä. Sen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö määrää lääkäritutkintojen ja tieteellisten julkaisujen painoarvot sekä yk-

sikköhinnat ja antaa muut määräykset korvauksen perusteista ja tutkimustoimintaan tarkoitetun korvauksen käytöstä. Vuotta 1999 koskevat määräykset on annettu lääkärikoulutuksen ja tieteellisen tutkimustoiminnan korvauksen perusteista vuonna 1999 annetulla sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä (40/1999). Lääninhallitus maksaa korvauksen yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle. Sairaalaa tai terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle, kuntayhtymälle tai muulle palvelujen tuottajalle lääninhallitus maksaa korvauksen lääkärin erikoistumiskoulutuksesta puolivuositain kunnan, kuntayhtymän tai muun palvelujen tuottajan tekemän ja yliopiston hyväksymän ilmoituksen perusteella. Lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta lääninhallitus maksaa kunnalle tai kuntayhtymälle korvauksen puolivuositain sen tekemän ilmoituksen perusteella. Muilta osin korvauksen maksamiseen ja muuhun menettelyyn sekä muutoksenhakuun liittyvissä asioissa toetaan noudatettavan soveltuvin osin, mitä kuntien valtionosuuslain (688/1992) 5 ja 6 luvussa säädetään.

Kansanterveyslain (66/1972) 40 §:n mukaan terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle suoritetaan lääkärikoulutuksesta ja yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin korvausta siten kuin erikoissairaanhoidolain 47, 47 a ja 47 b §:ssä säädetään.

Myös Helsingin yliopistollisesta keskussairaalasta annetun lain (1064/1989) 7 §:ssä viitataan mainittuihin erikoissairaanhoidolain säännöksiin. Pykälän mukaan kuntayhtymälle suoritetaan lääkärikoulutuksen ja yliopistotasoisesta terveystieteellisen tutkimustoiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin valtion korvausta ja kuntayhtymä suorittaa korvausta lääkärin peruskoulutuksesta ja tutkimustoiminnasta siten kuin erikoissairaanhoidolain 47, 47 a ja 47 b §:ssä säädetään. Helsingin yliopistollisesta keskussairaalasta annettu laki on kumottu 5 päivänä maaliskuuta 1999 annetulla lailla (242/1999), joka tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

1.2. Nykytilan arviointi

Hammaslääkärikoulutukseen liittyvä kliininen koulutus järjestetään uudelleen vuoden 2000 alusta siten, että koulutus ei enää tapahdu koulutusyksiköiden yhteydessä vaan

terveydenhuollon toimintayksiköissä kuten lääkäritutkintoihin liittyvä kliininen koulutuskkin. Voimassa olevien säännösten perusteella valtion varoista maksettavaa korvausta suoritetaan kuitenkin vain lääkäriskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Sen sijaan tutkimuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamista koskevat säännökset mahdollistavat jo nykyisin korvauksen suorittamisen myös hammaslääketieteellisestä tutkimuksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Yliopistollisia sairaaloita ylläpitäville kuntayhtymille on maksettu vuosina 1997—1999 650 miljoonaa markkaa vuodessa korvauksena lääkäri- ja erikoislääkärikoulutuksen ja yliopistotasaisen terveystieteellisen tutkimustoiminnan aiheuttamiin kustannuksiin. Opetuksen osuus kokonaismäärärahasta on ollut 290 miljoonaa eli noin 45 prosenttia. Lääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuksen eri tutkintoja arvotetaan lääkärikoulutuksen ja tieteellisen tutkimustoiminnan korvauksen perusteista vuonna 1999 annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaan vuonna 1999 niin, että lääketieteen lisensiaatin tutkinnosta saa yhden pisteen, viiden ja kuuden vuoden koulutusohjelman mukaisesta erikoislääkärin tutkinnosta yhden pisteen ja aikaisempien säännösten mukaisesta kahdeksan vuoden koulutusohjelmaan perustuvasta erikoislääkärin tutkinnosta lisäksi puoli pistettä. Tutkintopisteen hinta määräytyy jakamalla käytettävissä oleva määräraha ilmoitettujen tutkintojen määrän ja edellä mainitun pisteytyksen perusteella saadulla tutkintopisteiden määrällä. Tutkintopisteiden määrä lasketaan keskiarvona kolmelta viimeiseltä kalenterivuodelta, jolta tiedot ovat saatavissa. Vuonna 1999 tutkintopisteiden määrä on vuosina 1995—1997 suoritettujen tutkintojen määrän keskiarvon perusteella 792,3 pistettä, jolloin tutkintopisteen hinta on 366 023 markkaa.

Terveydenhuollon, työterveyshuollon ja yleislääketieteen koulutusohjelmien mukaisia erikoislääkärin tutkintoja ja erikoislääkärin hallinnon pätevyyden koulutusta ei oteta huomioon tutkintojen pisteytyksessä. Jos yliopistollisissa sairaaloissa on annettu kolmen ensiksi mainitun koulutusohjelman mukaista koulutusta, tästä aiheutuviin kustannuksiin on kuitenkin suoritettu lääkäriskoulutuksen ja tieteellisen tutkimustoiminnan korvauksen perusteista annettujen sosiaali- ja terveysministeriön päätösten perusteella erikoissairaanhoitolain 47 a §:n 2 momentin mu-

kaista, toteutuneisiin koulutuskuukausiin perustuvaa korvausta.

Erikoislääkärikoulutuksen koulutuskuukausia arvioidaan olevan vuonna 1999 yliopistollisissa sairaaloissa runsaat 14 000 ja muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä vaajat 10 000.

Erikoislääkärikoulutuksesta muille terveydenhuollon toimintayksiköille kuin yliopistollisille sairaaloille aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan korvauksen suuruus on vuonna 1999 6 000 markkaa kuukaudessa koulutuksessa olevaa kohden. Korvauksen kokonaismääräksi vuonna 1999 arvioidaan noin 58 miljoonaa markkaa. Myös perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta muille terveydenhuollon toimintayksiköille aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan korvauksen suuruus on 6 000 markkaa kuukaudessa kutakin koulutuksessa ollutta lääkäriä kohden. Korvauksen kokonaismääräksi arvioidaan noin 42 miljoonaa markkaa vuonna 1999.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille jaetaan nykyisessä koulutustoiminnan kustannusten korvausjärjestelmässä sama kokonaissumma riippumatta suoritettujen tutkintojen määrästä. Koulutuksen lisääminen tai vähentäminen ei siten ole juurikaan vaikuttanut kuntayhtymän saaman korvauksen määrään. Samalla kun suoritettujen tutkintojen määrä on viime vuosina laskenut, tutkintopisteen hinta on kohonnut. Nykyinen korvauksen määräytymistapa ei näin ollen kannusta koulutusmäärien lisäämiseen.

Korvausjärjestelmän uudistuksella vuoden 1997 alusta pyrittiin siihen, että koulutusohjelmaan sisältyisi entistä enemmän yliopistollisen sairaalan ulkopuolisissa terveydenhuollon toimintayksiköissä, toisin sanoen perusterveydenhuollossa ja muissa sairaaloissa, tapahtuvaa koulutusta. Vaikka nykyinen korvaus yliopistollisille sairaaloille perustuu lääkäri- ja erikoislääkäritutkintojen määrään, korvauksen määräytymistapa ei kuitenkaan kannusta riittävästi käyttämään koulutuksessa täysimääräisesti hyväksi myös muita terveydenhuollon toimintayksiköitä. Koulutusta annetaan edelleenkin runsaasti yliopistollisissa sairaaloissa myös silloin, kun sitä voitaisiin ja olisi koulutuksellisesti tarkoituksenmukaista antaa muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä. Koulutuksen keskittyminen yliopistollisiin sairaaloihin aiheuttaa myös kapeikkojen muodostumista niihin, jolloin esimerkiksi erikoislääkäritutkinnon suorittaminen saattaa viivästyä merkittävästikin sen

vuoksi, että koulutukseen pääsyä joutuu odottamaan.

Tutkimuksen osuus yliopistollisia sairaaloita ylläpitävälle kuntayhtymille koulutus- ja tutkimustoiminnan aiheuttamiin kustannuksiin vuosina 1997–1999 maksetusta korvauksesta on ollut 360 miljoonaa markkaa vuodessa, eli noin 55 prosenttia kokonaismäärärahasta. Erilaisia julkaisuja arvotetaan edellä mainitun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaan niin, että monografiaväitöskirjasta saa kuusi pistettä, erillisjulkaisuista koostuvasta väitöskirjasta yhden pisteen, päätöksessä mainitussa suomalaisessa terveystieteellisessä julkaisussa julkaistusta artikkelista puoli pistettä ja ulkomaisessa julkaisussa julkaistusta artikkelista sen impact-tekijästä riippuen yhdestä neljään pistettä. Julkaisupisteen hinta määräytyy jakamalla käytettävissä oleva määräraha ilmoitettujen julkaisujen määrän ja edellä mainitun pisteytyksen perusteella saadulla julkaisupisteiden määrällä. Julkaisupisteiden määrä lasketaan keskiarvona kolmelta viimeiseltä kalenterivuodelta, jolta tiedot ovat saatavissa. Julkaisupisteiden määrä vuonna 1999 on 5 750,6 pistettä, jolloin julkaisupisteen hinta on 62 602 markkaa.

Terveystieteellisellä tutkimuksella on koulutuksen ohella tärkeä merkitys terveydenhuoltojärjestelmän toiminnan kannalta. Säännöksellä, jonka mukaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävä kuntayhtymä käyttää sille yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta suoritettua korvausta muun terveydenhuollon toimintayksikön tällaisesta tutkimustoiminnasta johtuviin kustannuksiin, on pyritty yliopistollisten sairaaloiden ulkopuolisissa terveydenhuollon toimintayksiköissä tapahtuvan tutkimustoiminnan vahvistamiseen. Tutkimustoiminnan kustannuksiin vuonna 1997 suoritettua 360 miljoonan markan korvauksesta 5,2 miljoonaa meni yliopistosairaaloiden ulkopuolisille terveydenhuollon toimintayksiköille. Yliopistollisissa sairaaloissa suoritettavaa tutkimusta on tarpeen painottaa välittömämmin terveydenhuollon ja kliinisen sairaanhoidon kehittämiseen, esimerkiksi hoidon vaikuttavuutta koskevaan tutkimukseen.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että hammas- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta aiheutu-

via kustannuksia korvattaisiin yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymille ja muille koulutukseen osallistuville palvelujen tuottajille samoin periaattein kuin lääkäri- ja erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiakin. Vastaavasti ehdotetaan, että sairaanhoitopiiriä tai terveyskeskusta ylläpitävälle kunnille ja kuntayhtymille suoritettaisiin korvausta laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelusta johtuviin kustannuksiin samoin perustein, kuin niille korvataan lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta aiheutuvia kustannuksia. Muutokset edistävät hammas- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen integroimista osaksi terveydenhuoltojärjestelmää.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymille koulutustoiminnan kustannuksiin suoritettavan korvauksen määräytymisperustetta ehdotetaan muutettavaksi. Lääkärin ja hammaslääkärin perus- ja erikoistutkimuskoulutuksen kustannuksiin suoritettava korvaus määräytyisi tutkintojen lukumäärän ja tutkinnosta määrätyn korvauksen perusteella. Tutkintoja ei enää pisteytettäisi.

Tutkinnosta suoritettava korvaus määriteltäisiin vuosittain valtion talousarvion laatimisen yhteydessä. Kustannusten kehitystä seurattaisiin ja korvauksen suuruutta tarkistettaisiin tarvittaessa koulutus- ja tutkimustoiminnan korvausten kokonaismäärä- rahan puitteissa. Korvaus olisi sama kaikista lääkärin ja hammaslääkärin perustutkinnoista ja erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnoista lukuun ottamatta aikaisempien säännösten mukaiseen kahdeksan vuoden koulutusohjelmaan perustuvaa erikoislääkäritutkintoa. Viimeksi mainitusta tutkinnosta suoritettava korvaus olisi, kuten tähänkin saakka, puolet muista lääkäritutkinnoista suoritettavasta korvauksesta. Sanottu tutkinto perustuu kuuden vuoden koulutusohjelman mukaiseen erikoislääkäritutkintoon, mistä johtuen koulutuksessa olevat antavat siitä aiheutuvien kustannusten vastapainoksi merkittävän erikoislääkärin työpanoksen toimintayksikössä.

Koulutukseen maksettavan korvauksen lopullinen kokonaismäärä määräytyisi tutkintojen määrän perusteella. Tutkintojen määrän mahdollisen vuosittaisen heilahtelun tasaamiseksi tutkintojen määrä laskettaisiin keskiarvona niiltä kolmelta viimeiseltä vuodelta, jolta tiedot ovat käytettävissä.

Muutoksilla pyritään kannustamaan koulutusmäärien lisäämistä sekä myös lisäämään järjestelmän ohjausvaikutusta siihen suun-

taan, että nykyistä suurempi osuus lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta, erityisesti erikoistumiskoulutuksesta annettaisiin yliopistollisen sairaalan ulkopuolella muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä. Koulutus antaisi siten nykyistä paremmat valmiudet käytännön lääkärintyöhön ja tukisi näin entistä paremmin terveystieteellisiä tavoitteita. Yliopistollisessa sairaalassa annettavan koulutuksen osuus vaihtelee erikoisaloittain. Tavoitteena voidaan kuitenkin pitää sitä, että yliopistollisten sairaaloiden koulutusosuus erikoistumiskoulutuksessa olisi keskimäärin kaksi vuotta. Ehdotetuilla muutoksilla luotaisiin edellytykset koulutus-toiminnan, erityisesti erikoistumiskoulutuksen, nykyistä paremmalle suunnitelmallisuudelle. Sen toteutuminen edellyttää tiivistä yhteistyötä koulutuksesta vastaavien yliopistojen, yliopistollisten sairaaloiden, muiden sairaaloiden ja terveyskeskusten välillä. Erikoislääkärin tutkinnosta annetun asetuksen mukaisesti yliopistojen yhteyteen perustetut erikoislääkärikoulutuksen alueelliset neuvottelukunnat ovat merkittävässä asemassa yhteistyön toteuttamisessa.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävien kuntayhtymien kustannusten korvaamista koskevia säännöksiä ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi eräiden muista poikkeavien erikoislääkärin koulutusohjelmien osalta. Tarkoituksena on, että yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille ei edelleenkaan suoritettaisi tutkimomäärän mukaan määräytyvää korvausta sellaisista erikoislääkäritutkinnoista, joiden koulutus tapahtuu pääosin muualla kuin yliopistollisissa sairaaloissa. Tällaisia olisivat terveydenhuollon erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnot sekä yleislääketieteen, työterveyshuollon ja liikuntalääketieteen erikoislääkäritutkinnot. Jos koulutusta kuitenkin annetaan yliopistollisessa sairaalassa, kuntayhtymälle suoritettaisiin edelleen toteutuneiden koulutuskaukausien mukaan määräytyvää korvausta. Nykyinen korvauskäytäntö on perustunut sosiaali- ja terveysministeriön lääkärikoulutuksen ja tieteellisen tutkimustoiminnan korvauksen perusteista vuosittain antamiin päätöksiin. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on antaa sovelletulle korvauskäytännölle selkeä lakitasoinen perusta. Erikoislääkärin hallinnon pätevyyttä ei edelleenkaan otettaisi huomioon korvausta määrättäessä.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille tutkimustoiminnan kustannuksiin

suoritettava korvaus määräytyisi, kuten nykyisinkin, tieteellisten julkaisujen lukumäärän ja julkaisuille annettujen pisteiden perusteella.

Muualla kuin yliopistollisessa sairaalassa tapahtuvasta erikoistumiskoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamista koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi. Koska korvaus on luonteeltaan kuntien valtionosuutta, lähtökohtana olisi, että sitä suoritetaan koulutusyksikköinä käytettyjä terveydenhuollon toimintayksiköitä ylläpitäville kunnille ja kuntayhtymille sekä koulutuksessa käytetyille valtion mielisairaaloille. Viimeksi mainitut toimintayksiköt voidaan kyseessä olevan korvauksen kannalta rinnastaa kunnalliseen toimintaan, koska niiden toiminta rahoitetaan valtaosin kuntien niiltä hankkimista palveluista perittävillä korvauksilla. Lisäksi ehdotetaan, että korvausta suoritettaisiin asetuksessa säädetyille muille terveydenhuollon toimintayksiköille. Tarkoituksena on, että korvausta voisivat saada sellaiset terveydenhuollon toimintayksiköt, joita yliopistot jo pitkään ja vakiintuneesti ovat käyttäneet lääkärikoulutukseen ja jotka saavat huomattavan osan toimintansa rahoituksesta kuntien ja kuntayhtymien niiltä hankkimista palveluista perityistä korvauksista.

Muissa kuin yliopistollisissa sairaaloissa tehdyn tutkimuksen kustannuksiin suoritettava korvauksesta säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin laissa. Säännöksissä todettaisiin palvelujen tuottajan oikeus korvaukseen valtion varoista. Korvausta suoritettaisiin, samasta syystä kuin erikoistumiskoulutuksen kustannuksiin suoritettava korvausta, lähtökohtaisesti terveydenhuollon toimintayksiköitä ylläpitäville kunnille ja kuntayhtymille sekä valtion mielisairaaloille. Myös tätä korvausta ehdotetaan lisäksi voitavan suorittaa asetuksessa säädetyille muille terveydenhuollon toimintayksiköille. Kysymykseen voisivat käytännössä tulla pitkäaikaista, vakiintunutta ja korkeatasoista terveystieteellistä tutkimustoimintaa harjoittaneet terveydenhuollon toimintayksiköt, jotka saavat huomattavan osan toimintansa rahoituksesta kuntien ja kuntayhtymien niiltä hankkimista palveluista perityistä korvauksista. Yliopistotasoisien terveystieteellisen tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettava korvaus määräytyisi tieteellisten julkaisujen lukumäärän ja niille annettujen julkaisupisteiden perusteella. Korvaus maksettaisiin lääninhallituksen kautta kuten yliopistollista sairaalaa yllä-

pitäville kuntayhtymille maksettava korvauskin. Muutoksella pyritään kannustamaan yliopistollisten sairaaloiden ulkopuolisissa terveydenhuollon toimintayksiköissä tehtävää yliopistotasosta terveystieteellistä tutkimusta.

3. Esityksen vaikutukset

Nykyisen järjestelmän taloudellisten vaikutusten arviointi perustuu Suomen Kuntaliiton ja yliopistollisten sairaaloiden vuonna 1993 tekemään laskelmaan koulutus- ja tutkimustoiminnan kustannuksista ja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (Stakes) vuonna 1996 tekemään ekonometriseen tutkimukseen yliopistollisten sairaaloiden erityisvaltionosuuden korvausperusteista (Ekonometrinen tutkimus yliopistosairaaloiden erityisvaltionosuuden korvausperusteista, 15/1996 Stakes). Suomen Kuntaliiton laskelman mukaan lääkäreiden koulutuksen ja tutkimuksen aiheuttamat kokonaiskustannukset yliopistollisille sairaaloille olivat vuoden 1991 hintatasossa 714 miljoonaa markkaa. Laskelma tehtiin sairaaloiden kustannustiedoista menopohjaisen valtionosuusjärjestelmän aikana. Stakesin tutkimuksen mukaan lääkäreiden koulutus- ja tutkimustoiminnan yliopistollisille sairaaloille aiheuttamat kokonaiskustannukset olivat vuonna 1994 638—664 miljoonaa markkaa valitusta laskentamallista riippuen. Suurin epävarmuus tutkimuksessa liittyy opetustoiminnan aiheuttamien kustannusten arviointiin. Tutkimuksella ei pystytty arvioimaan luotettavasti koulutuksen kustannusten jakaantumista lääkäreiden peruskoulutuksen ja erikoistumiskoulutuksen kesken.

Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin olisi vuonna 2000 kokonaisuudessaan noin 425,2 miljoonaa markkaa. Yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille suoritettaisiin koulutustoiminnan kustannusten korvauksena yhteensä noin 321,4 miljoonaa markkaa, josta 296,3 miljoonaa markkaa suoritettaisiin lääkäri- ja erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin ja 25,1 miljoonaa markkaa hammaslääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kustannuksiin. Muille terveydenhuollon toimintayksiköille lääkärin ja hammaslääkärin erikoistumiskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan korvauksen kokonaismääräksi arvioidaan noin

59,7 miljoonaa markkaa, josta erikoislääkärikoulutuksen osuus olisi noin 58 miljoonaa markkaa ja erikoishammaslääkärikoulutuksen osuus noin 1,7 miljoonaa markkaa. Vastavasti muille terveydenhuollon toimintayksiköille lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan korvauksen kokonaismääräksi arvioidaan noin 42 miljoonaa markkaa ja hammaslääkärin käytännön palvelun kustannusten korvauksena suoritettavaksi määräksi noin 2,1 miljoonaa markkaa.

Tutkimustoiminnan kustannusten korvauksena suoritettaisiin vuonna 2000 yhteensä noin 293,2 miljoonaa markkaa, josta noin 287,2 miljoonaa markkaa suoritettaisiin yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille ja noin kuusi miljoonaa markkaa muille korvaukseen oikeutetuille palvelujen tuottajille.

Yliopistollisia sairaaloita ylläpitäville kuntayhtymille yhdestä lääkäri- ja erikoislääkäritutkinnosta suoritettavan korvauksen suuruus olisi 349 000 markkaa vuonna 2000. Näitä tutkintoja laskettuna vuosina 1996—1998 suoritettujen tutkintojen keskiarvona on 798,3. Aikaisempien säännösten mukaiseen kahdeksan vuoden koulutusohjelmaan perustuvasta erikoislääkäritutkinnosta suoritettaisiin kuitenkin 174 500 markan korvaus. Tällaisia tutkintoja laskettuna vuosina 1996—1998 suoritettujen tutkintojen keskiarvona on vuonna 2000 101,3.

Myös hammaslääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuksen tutkinnoista yliopistollisia sairaaloita ylläpitäville kuntayhtymille tutkintoa kohden suoritettavan korvauksen suuruus olisi 349 000 markkaa vuonna 2000. Näitä tutkintoja laskettuna vuosina 1996—1998 suoritettujen tutkintojen keskiarvona on 71,7.

Koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan korvauksen määräämistä muutos siten, että tutkinnosta suoritettava korvaus määriteltäisiin vuosittain valtion talousarvion laatimisen yhteydessä ja että yliopistollista sairaalaa ylläpitävän kuntayhtymän saaman korvauksen kokonaismäärä määräytyisi nykyistä välittömämmin tutkintojen määrän perusteella, merkitsisi kuntayhtymien kannalta sitä, että ne voisivat koulutettavien ja sitä kautta tutkinnon suoritavien määrää lisäämällä vaikuttaa nykyistä enemmän saamansa korvauksen määrään. Muutoksen voidaan siten ajan kuluessa odottaa vaikuttavan erikoislääkäri- ja erikoisham-

maslääkärikoulutuksen määrää lisäävästi. Muutos edistäisi myös erikoistumiskoulutuksen toteuttamista aikaisempaa enemmän muualla kuin yliopistollisissa sairaaloissa.

Erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin koulutuksesta sekä lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta ja hammaslääkärin käytännön palvelusta muille terveydenhuollon toimintayksiköille kuin yliopistollisille sairaaloille aiheutuvien kustannusten korvauksena maksettaisiin vuonna 2000 6 000 markkaa kuukaudelta koulutuksessa olevaa kohden.

Ehdotettu korvausten maksaminen hammas- ja erikoishammaslääkärin koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille ja muille terveydenhuollon palvelujen tuottajille merkitsisi yhteensä noin 26,8 miljoonan markan lisämenoja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Menojen kattamiseksi valtion vuoden 2000 talousarvioehdotuksessa on ehdotettu siirrettäväksi 26,8 miljoonaa markkaa opetusministeriön momentilta 29.10.21 sosiaali- ja terveysministeriön momentille 33.32.33. Hammaslääkärin käytännön palvelusta aiheutuviin kustannuksiin suoritettava korvaus katettaisiin koulutus- ja tutkimustoiminnan kokonaiskorvauksesta.

Terveystieteellisen tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettavan korvauksen perusteena olevaa julkaisujen pisteytystä ja julkaisupisteiden määrän laskentatapaa ei ole tarkoitus muuttaa. Julkaisupisteiden hinnan arvioidaan alenevan vajaa kolmanneksen verrattuna vuoteen 1999. Tämä johtuu toisaalta tutkimustoiminnan kustannusten korvauksiin tarkoitettujen määrärahan pienenemisestä ja toisaalta siitä, että kokonaispisteiden määrä kasvaisi.

Vuoden 1997 alusta toteutettujen uudistusten valmisteluun liittyneissä yliopistosairaaloiden erityisvaltionosuustyöryhmän muistiossa (Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistio 1995:8) ja selvitysmies Jussi Huttusen raportissa (Yliopistosairaaloiden erityisvaltionosuusjärjestelmän kehittäminen; Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistio 1996:3) ehdotettiin, että sosiaali- ja terveysministeriö laatii yhteistyössä asianomaisten tahojen kanssa kolmen vuoden välein kustannuksia ja korvaustasoa koskevat laskelmat, jotka ovat pohjana valtion talousarvioehdotusta tehtäessä. Sosiaali- ja terveysministeriö on tämän mukaisesti käynnistänyt selvityshankkeen, joka toteutetaan sosiaali-

ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusten ja yliopistollisten sairaaloiden yhteistyönä. Selvityksen on tarkoitus valmistua vuonna 2000.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä.

Esityksestä on saatu kirjallinen lausunto opetusministeriöltä, sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukselta, terveydenhuollon oikeusturvakeskukselta, Työterveyslaitokselta, Terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnalta, Etelä-Suomen, Länsi-Suomen ja Oulun lääninhallituksilta, Helsingin yliopistollisen keskussairaalan kuntayhtymältä, Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Lapin, Länsi-Pohjan, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiireiltä, Kainuun sairaanhoito- ja erityishuoltopiirin kuntayhtymältä, Niuvanniemen sairaalalta, Invalidisäätiöltä, Reumasäätiön sairaalalta, Helsingin kaupungin terveysvirastolta, Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskukselta, Pielaveden ja Keiteleen kansanterveysyön kuntayhtymältä, Rovaniemen kaupungin sosiaali- ja terveysvirastolta, Seinäjoen seudun terveysyhtymältä, Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystoimelta, Turun kaupungin terveysvirastolta, Vieskan terveydenhuoltokuntayhtymältä, Viitasaren kaupungin terveyskeskukselta, Ylöjärven terveyskeskukselta, Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoilta, Åbo Akademilta, Helsingin yliopiston ja Kuopion yliopiston erikoislääkärikoulutuksen alueellisilta neuvottelukunnilta, Suomen Akatemialta, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Lääkäriliitolta, Suomen Hammaslääkäriliitolta, Suomalainen Lääkäriseura Duodecimilta, Suomen Psykologiliitolta, Suomen sairaanhoitajaliitto ry:ltä, Tehy ry:ltä, Nuorten Lääkärin Yhdistys ry:ltä ja Ylihoitajayhdistys-Oversköterskeföreningen ry:ltä. Valtiovarainministeriöstä on ilmoitettu sen puoltavan esitystä. Lausunnoista on laadittu sosiaali- ja terveysministeriössä tiivistelmä.

Lausunnonantajat ovat suhtautuneet esityksen muutosehdotuksiin pääosin myönteisesti. Lausunnoissa on erityisesti puollettu hammaslääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuk-

sen sekä hammaslääkärin käytännön palvelun ottamista korvausten piiriin samoin perustein muun lääkärikoulutuksen kanssa. Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Erikoissairaanhoitolaki

47 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle suoritettaisiin valtion varoista korvausta myös hammaslääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuksesta yliopistolliselle sairaalalle aiheutuviin kustannuksiin. Korvaus suoritettaisiin samojen periaatteiden mukaan kuin lääkärikoulutuksen kustannuksiin maksettava korvaus.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille koulutustoiminnan kustannuksiin suoritettavan korvauksen määräytymisperustetta ehdotetaan samalla muutettavaksi. Korvaus ei määräytyisi enää tutkintojen pisteytyksen ja tutkintopisteelle käytettävissä olevan määrärahan ja pisteiden kokonaismäärän perusteella määrätyn hinnan pohjalta, vaan siten, että tutkinnosta suoritettava korvaus määriteltäisiin vuosittain valtion talousarvion laatimisen yhteydessä. Korvaus olisi sama kaikista lääkärin ja hammaslääkärin perus- ja erikoistumistutkinnoista lukuun ottamatta aikaisempien säännösten mukaiseen kahdeksan vuoden koulutusohjelmaan perustuvaa erikoislääkäritutkintoa, josta suoritettava korvaus olisi puolet muista tutkinnoista suoritettavasta korvauksesta. Koulutukseen maksettavan korvauksen lopullinen kokonaismäärä määräytyisi tutkintojen määrän perusteella. Tutkintojen määrä laskettaisiin keskiarvona niiltä kolmelta viimeiseltä vuodelta, jolta tiedot ovat käytettävissä.

Tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettava korvaus määräytyisi edelleen tieteellisten julkaisujen lukumäärän ja niille annettujen julkaisupisteiden perusteella. Korvauksen määräytymisperusteita ehdotetaan kuitenkin täsmennettäväksi sanonnallisesti. Voimassa

olevien säännösten mukaan korvaus perustuu tieteellisten julkaisujen painotettuun lukumäärään. Koska laskeminen perustuu toisaalta julkaisujen lukumäärään ja toisaalta eri julkaisuille annettuihin erilaisiin pisteisiin, säännöksiä ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että korvauksen määräytyminen ilmenee säännöksistä nykyistä selvemmin.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä selkeytettäisiin koulutustoiminnasta aiheutuvien kustannusten korvaamista eräiden muista poikkeavien erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin koulutusohjelmien osalta. Ehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö määräisi ne erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnot, joihin johtavien koulutusohjelmien mukaisesta koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ei suoriteta tutkintomäärän mukaan määräytyvää korvausta. Silloin kun tällaista koulutusta annetaan yliopistollisessa sairaalassa, sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle suoritettaisiin kuitenkin koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin valtion varoista 47 a §:n 2 momentissa säädetyin perustein, toisin sanoen toteutuneiden koulutuskaukusten mukaan, määräytyvää korvausta. Säännösten tarkoituksena on saattaa nykyinen korvauskäytäntö selkeästi lakiin perustuvaksi. Ehdotettujen säännösten mukaisia korvausperusteita on tähän saakka sovellettu sosiaali- ja terveysministeriön päätösten perusteella terveydenhuollon, työterveyshuollon ja yleislääketieteen erikoislääkäritutkintoihin johtavien koulutusohjelmien mukaisen koulutuksen kustannusten korvaamiseen. Tarkoituksena on, että samoja korvausperusteita sovellettaisiin myös liikuntalääketieteen erikoislääkäritutkintoon sekä terveydenhuollon erikoishammaslääkäritutkintoon johtavien koulutusohjelmien mukaisen koulutuksen kustannusten korvaamiseen.

Muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä kuin yliopistollisissa sairaaloissa tehdyn tutkimuksen kustannuksiin suoritettavasta korvauksesta ehdotetaan säädettäväksi nykyistä täsmällisemmin pykälän uudessa 3 momentissa. Korvaus maksettaisiin kunnallisissa terveydenhuollon toimintayksiköissä tehdyn tutkimuksen osalta toimintayksikköä ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle. Korvausta voitaisiin suorittaa lisäksi valtion mielisairaaloille sekä asetuksessa säädetyille muille terveydenhuollon toimintayksiköille niissä tehdyn yliopistotasaisen terveystieteellisen tutkimuksen kustannusten korvaamiseksi. Korvaus määräytyisi tieteellisten julkaisujen lukumäärän ja julkaisuille annettujen pisteiden perusteella. Läänihallitus maksaisi korvauksen asianomaista terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle, valtion mielisairaallalle ja muulle palvelujen tuottajalle vastaavalla tavalla kuin se maksaa tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettavan korvauksen yliopistollisessa sairaalassa suoritettun tutkimuksen osalta yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle. Yliopistollisen sairaalan tehtävänä olisi edelleenkin yhteensovittaa erityisvastuualueensa muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä tehtävää yliopistotasosta terveystieteellistä tutkimusta yhdessä näiden toimintayksiköiden kanssa. Säännöksiin tehtäisiin tältä osin ainoastaan sanonnallinen tarkistus.

Tutkimusten yliopistotasaisuuden arvioisivat kaikissa tapauksissa lääke- ja hammaslääketieteellistä koulutusta antavat yliopistot, jotka ilmoittaisivat sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän kuntayhtymän toimintayksiköissä että yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueen muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä tehtyjen ja julkaistujen tutkimusten määrän vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle. Julkaisujen samoin kuin suoritettujen lääkäri- ja hammaslääkäritutkimusten määrän ilmoittamista koskevat säännökset ehdotetaan selkeyden vuoksi otettaviksi erilliseen uuteen 4 momenttiin.

47 a §. Pykälän 1 momentissa säädetään lääkärin peruskoulutuksesta, 2 momentissa lääkärin erikoistumiskoulutuksesta ja 3 momentissa lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta muille terveydenhuollon toimintayksiköille kuin yliopistollisille sairaaloille aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi niin, että niissä otetaan huomioon myös

hammaslääkärin perus- ja erikoistumiskoulutus ja laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelu.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettujen korvausten suorittamista koskevia säännöksiä ehdotetaan lisäksi täsmennettäväksi. Kun yliopisto käyttää erikoistumiskoulutukseen muita terveydenhuollon toimintayksiköitä kuin yliopistollista sairaalaa, tästä aiheutuviin kustannuksiin suoritettaisiin säännöksissä tarkoitettua korvausta koulutukseen käytettyä kunnallista terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle, koulutukseen käytetylle valtion mielisairaallalle sekä asetuksessa säädetyille muulle koulutukseen käytetylle terveydenhuollon toimintayksikölle.

47 b §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi hammaslääkärikoulutuksen huomioon ottamisesta sekä muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä kuin yliopistollisissa sairaaloissa tehdyn yliopistotasaisen terveystieteellisen tutkimuksen kustannuksiin suoritettavan korvauksen maksamistavasta johtuvat täydennykset. Säännöksiin tehtäisiin myös koulutustoiminnan kustannuksiin yliopistollisia sairaaloita ylläpitävälle kuntayhtymälle suoritettavan korvauksen määräämistävän muuttamisesta, 47 a §:n 2 momentin säännösten muuttamisesta sekä uuden kuntien valtionosuuslain säätämisestä johtuvat tekniset muutokset. Pykälä ehdotetaan samalla jaettavaksi selvyiden vuoksi kolmeksi momentiksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön lääkärinkoulutuksen ja tieteellisen tutkimustoiminnan korvauksen perusteista antamissa päätöksissä on määrätty, että kolmasosa yliopistollisen sairaalan terveystieteellisen tutkimuksen kustannuksiin saamasta korvauksesta on osoitettava erillisiin tutkimushankkeisiin yliopistosairaalan erityisvastuualueella. Koska muissa kuin yliopistollista sairaalaa ylläpitävän kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksiköissä tehdyn tutkimuksen kustannuksiin suoritettavan korvauksen maksamisesta säädettäisiin lakitasoisin säännöksin, sanotunkaltaisia säännöksiä ei enää otettaisi edellä mainittuihin ministeriön päätöksiin. On kuitenkin tarpeen, että ministeriö voi edelleenkin tarvittaessa antaa korvauksen käyttöä koskevia määräyksiä. Tällaiset voivat olla tarpeen esimerkiksi, jotta tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettava korvaus saataisiin ohjattua nykyistä suuremmassa määrin korvauksen alkuperäisen tarkoituksen

mukaisesti kliniseen ja terveyden- ja sairaanhoitojärjestelmää tukevaan tutkimukseen. Päätöksiin on myös edelleenkin tarpeen sisällyttää esimerkiksi säännökset selvityksen antamisesta ministeriölle korvausten käytöstä. Säännös, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö, muun ohella, määrää tutkimustoimintaan tarkoitettujen korvauksen käytöstä, ehdotetaan sen vuoksi muutettavaksi siten, että se kattaa molemmat korvaukset.

Erikoistumiskoulutuksen ja lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen muille kuin yliopistollisille sairaaloille aiheuttamiin kustannuksiin suoritettavan korvauksen maksamista koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi niin, että maksamisen todetaan tapahtuvan hakemuksen eikä ilmoituksen perusteella, koska lääninhallitus tarkistaa ennen korvauksen maksamista ilmoitettujen tietojen oikeellisuuden ja voi näin ollen myös olla maksamatta korvausta joiltakin osin. Korvauksen maksaminen hakemuksen perusteella koskisi myös hammaslääkärin käytännön palvelusta aiheutuneiden kustannusten korvaamista.

1.

Laki

erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 47, 47 a ja 47 b §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1003/1996, seuraavasti:

47 §

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat lääkärin ja hammaslääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuksesta sekä yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta. Koulutustoiminnan kustannuksiin suoritettava korvaus perustuu tutkimusten lukumäärään ja tutkinnosta määrättyyn korvaukseen. Tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettava korvaus perustuu tieteellisten julkaisujen lukumäärään ja julkaisuille annettuihin pisteisiin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla perusteella määrättyä koulutustoiminnan kus-

1.2. Kansanterveyslaki

40 §. Pykälän säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi hammaslääkäriskoulutuksen huomioon ottamisesta johtuva täydennys.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Sosiaali- ja terveysministeriö määräisi erikoissairaanhoitolain 47 b §:n 1 momentin nojalla antamallaan päätöksellä lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnoista suoritettavan korvauksen suuruuden sekä tieteellisten julkaisujen painoarvot ja yksikköhinnat sekä antaisi muut korvausten perusteita ja käyttöä koskevat määräykset.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 2000.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

tannuksiin suoritettava korvausta ei kuitenkaan suoriteta sosiaali- ja terveysministeriön määräämistä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnoista. Jos tällaista koulutusta annetaan yliopistollisessa sairaalassa, sitä ylläpitävälle kuntayhtymälle suoritetaan valtion varoista korvausta koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin 47 a §:n 2 momentissa säädetyin perustein.

Yliopistollinen sairaala yhteensovittaa muissa erityisvastuualueensa terveydenhuollon toimintayksiköissä tehtävää yliopistotasoisesta terveystieteellistä tutkimusta yhdessä näiden terveydenhuollon toimintayksiköiden kanssa. Terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle,

valtion mielisairaallalle ja asetuksessa säädettylle muulle terveydenhuollon toimintayksikölle suoritetaan valtion varoista korvausta tällaisesta tutkimustoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Korvaus perustuu tieteellisten julkaisujen lukumäärään ja julkaisuille annettuihin pisteisiin.

Kukin lääkäri- tai hammaslääkärikoulutusta antava yliopisto ilmoittaa kalenterivuositain sosiaali- ja terveysministeriölle suoritettujen lääkäri- ja hammaslääkäritutkimusten määrän sekä yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueen 1 ja 3 momentissa tarkoitetuissa terveydenhuollon toimintayksiköissä tehtyjen ja julkaistujen tutkimusten määrän.

47 a §

Silloin kun lääkärin tai hammaslääkärin peruskoulutusta annetaan muussa terveydenhuollon toimintayksikössä kuin yliopistollisessa sairaalassa, suorittaa yliopistollista sairaalaa ylläpitävä kuntayhtymä korvausta asianomaiselle kuntayhtymälle, kunnalle tai muulle palvelujen tuottajalle.

Silloin kun yliopisto käyttää lääkärin tai hammaslääkärin erikoistumiskoulutukseen muuta kuntayhtymän ylläpitämää terveydenhuollon toimintayksikköä kuin yliopistollista sairaalaa, kunnan ylläpitämää terveydenhuollon toimintayksikköä, valtion mielisairaalaa tai asetuksessa säädettyä muuta terveydenhuollon toimintayksikköä, kuntayhtymälle, kunnalle, valtion mielisairaallalle tai muulle palvelujen tuottajalle suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaisesta erikoistumiskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Korvaus perustuu toteutuneisiin koulutuskuukausiin.

Sairaanhoidopiiriä tai terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annetun asetuksen

(1435/1993) 4 §:ssä tarkoitettua koulutuksesta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 6:ssä tarkoitettua laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelusta johtuviin kustannuksiin. Korvaus perustuu koulutuksessa olevien ja koulutuskuukausien määrään.

47 b §

Sosiaali- ja terveysministeriö määrää lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnoista suoritettavan korvauksen suuruuden sekä tieteellisten julkaisujen painoarvot ja yksikkö hinnat sekä antaa muut määräykset korvauksen perusteista ja käytöstä.

Lääninhallitus maksaa 47 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua korvauksen yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle sekä 47 §:n 3 momentissa tarkoitettua korvauksen asianomaista terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävälle kunnalle, kuntayhtymälle, valtion mielisairaallalle ja muulle palvelujen tuottajalle. Edellä 47 a §:n 2 momentissa tarkoitettua palvelujen tuottajalle lääninhallitus maksaa korvauksen lääkärin ja hammaslääkärin erikoistumiskoulutuksesta puolivuositain kunnan, kuntayhtymän, valtion mielisairaalan ja muun palvelujen tuottajan tekemän, yliopiston hyväksymään koulutusohjelmaan perustuvan hakemuksen perusteella. Lääninhallitus maksaa korvauksen lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta ja laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelusta puolivuositain kunnalle tai kuntayhtymälle sen tekemän hakemuksen perusteella.

Muilta osin korvauksen maksamiseen ja muuhun menettelyyn sekä muutoksenhakuun liittyvissä asioissa noudatetaan soveltuvin osin, mitä kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 5 ja 6 luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

2.

Laki**kansanterveyslain 40 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/1972) 40 §, sellaisena kuin se on laissa 1004/1996, seuraavasti:

40 §

Terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle suoritetaan lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta sekä yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin korvaus-

ta siten kuin erikoissairaanhoitolain 47, 47 a ja 47 b §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Peruspalveluministeri *Eva Biaudet*

1.

Laki

erikoissairaanhoitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 47, 47 a ja 47 b §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1003/1996, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

47 §

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat lääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuksesta sekä yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta, jota toteutetaan yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueella olevissa terveydenhuollon toimintayksiköissä. Koulutustoiminnan osalta korvaus perustuu lääkäritutkintojen painotettuun lukumäärään ja tutkimustoiminnan osalta tieteellisten julkaisujen painotettuun lukumäärään. Kukin yliopisto ilmoittaa kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle tutkintojen määrän sekä yliopistollisen sairaalan yhteydessä tehtyjen ja julkaistujen tutkimusten määrän.

Yliopistotasosta terveystieteellistä tutkimusta voidaan tehdä yliopistollisen sairaalan ohella myös muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä. Yliopistollinen sairaala yhteensovittaa tällaista tutkimustoimintaa yhdessä muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden kanssa. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävä kuntayhtymä käyttää sille suoritettua korvausta muun terveydenhuollon toimintayksikön tällaisesta tutkimustoiminnasta johdettuun kustannuksiin.

47 §

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat lääkärin ja hammaslääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuksesta sekä yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta. Koulutustoiminnan kustannuksiin suoritettava korvaus perustuu tutkintojen lukumäärään ja tutkinnosta määrättyyn korvaukseen. Tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettava korvaus perustuu tieteellisten julkaisujen lukumäärään ja julkaisuille annettuihin pisteisiin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla perusteella määräytyvää koulutustoiminnan kustannuksiin suoritettavaa korvausta ei kuitenkaan suoriteta sosiaali- ja terveysministeriön määräämistä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnoista. Jos tällaista koulutusta annetaan yliopistollisessa sairaalassa, sitä ylläpitävälle kuntayhtymälle suoritetaan valtion varoista korvausta koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin 47 a §:n 2 momentissa säädetyin perustein.

Yliopistollinen sairaala yhteensovittaa muissa erityisvastuualueensa terveydenhuollon toimintayksiköissä tehtävää yliopistotasosta terveystieteellistä tutkimusta yhdessä näiden terveydenhuollon toimintayksiköiden kanssa. Terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle, valtion mielisairaallalle ja asetuksessa säädetyille muulle terveydenhuollon toimintayksikölle suoritetaan valtion varoista korvausta tällaisesta tutkimustoiminnasta aiheutuviin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

47 a §

Silloin kun lääkärin peruskoulutusta annetaan muussa terveydenhuollon toimintayksikössä kuin yliopistollisessa sairaalassa, suorittaa yliopistollista sairaalaa ylläpitävä kuntayhtymä korvausta asianomaiselle kuntayhtymälle, kunnalle tai muulle palvelujen tuottajalle.

Muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden kuin yliopistollisten sairaaloiden osalta, joita yliopisto käyttää lääkärin erikoistumiskoulutukseen, suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaisesta erikoistumiskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Korvaus perustuu toteutuneisiin koulutuskuukausiin.

Sairaanhoitopiiriä tai terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annetun asetuksen (1435/93) 4 §:ssä tarkoitettua koulutuksesta johtuviin kustannuksiin. Korvaus perustuu lääkäreiden ja koulutuskuukausien määrään.

47 b §

Sosiaali- ja terveysministeriö määrää lääkäritutkimusten ja tieteellisten julkaisujen

47 a §

Silloin kun lääkärin tai hammaslääkärin peruskoulutusta annetaan muussa terveydenhuollon toimintayksikössä kuin yliopistollisessa sairaalassa, suorittaa yliopistollista sairaalaa ylläpitävä kuntayhtymä korvausta asianomaiselle kuntayhtymälle, kunnalle tai muulle palvelujen tuottajalle.

Silloin kun yliopisto käyttää lääkärin tai hammaslääkärin erikoistumiskoulutukseen muuta kuntayhtymän ylläpitämää terveydenhuollon toimintayksikköä kuin yliopistollista sairaalaa, kunnan ylläpitämää terveydenhuollon toimintayksikköä, valtion mielisairaalaa tai asetuksessa säädettyä muuta terveydenhuollon toimintayksikköä, kuntayhtymälle, kunnalle, valtion mielisairaalalle tai muulle palvelujen tuottajalle suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaisesta erikoistumiskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Korvaus perustuu toteutuneisiin koulutuskuukausiin.

Sairaanhoitopiiriä tai terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta annetun asetuksen (1435/1993) 4 §:ssä tarkoitettua koulutuksesta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 6:ssä tarkoitettua laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelusta johtuviin kustannuksiin. Korvaus perustuu koulutuksessa olevien ja koulutuskuukausien määrään.

47 b §

Sosiaali- ja terveysministeriö määrää lääkärin- ja hammaslääkäritutkinnoista suorit-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

painoarvot sekä yksikköhinnat ja antaa muut määräykset korvauksen perusteista ja tutkimustoimintaan tarkoitetun korvauksen käytöstä. Lääninhallitus maksaa korvauksen yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle. Sairaalaa tai terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle, kuntayhtymälle tai muulle palvelujen tuottajalle lääninhallitus maksaa korvauksen lääkärin erikoistumiskoulutuksesta puolivuositain kunnan, kuntayhtymän tai muun palvelujen tuottajan tekemän ja yliopiston hyväksymän ilmoituksen perusteella. Lääninhallitus maksaa korvauksen lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta puolivuositain kunnalle tai kuntayhtymälle sen tekemän ilmoituksen perusteella. Muilta osin korvauksen maksamiseen ja muuhun menettelyyn sekä muutoksenhakuun liittyvissä asioissa noudatetaan soveltuvin osin, mitä kuntien valtionosuuslain (688/92) 5 ja 6 luvussa säädetään.

tavan korvauksen suuruuden sekä tieteellisten julkaisujen painoarvot ja yksikköhinnat sekä antaa muut määräykset korvauksen perusteista ja käytöstä.

Lääninhallitus maksaa 47 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun korvauksen yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle sekä 47 §:n 3 momentissa tarkoitetun korvauksen asianomaista terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävälle kunnalle, kuntayhtymälle, valtion mielisairaallalle ja muulle palvelujen tuottajalle. Edellä 47 a §:n 2 momentissa tarkoitettulle palvelujen tuottajalle lääninhallitus maksaa korvauksen lääkärin ja hammaslääkärin erikoistumiskoulutuksesta puolivuositain kunnan, kuntayhtymän, valtion mielisairaalan ja muun palvelujen tuottajan tekemän, yliopiston hyväksymään koulutusohjelmaan perustuvan hakemuksen perusteella. Lääninhallitus maksaa korvauksen lääkärin perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta ja laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelusta puolivuositain kunnalle tai kuntayhtymälle sen tekemän hakemuksen perusteella.

Muilta osin korvauksen maksamiseen ja muuhun menettelyyn sekä muutoksenhakuun liittyvissä asioissa noudatetaan soveltuvin osin, mitä kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 5 ja 6 luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

2.

Laki**kansanterveyslain 40 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/1972) 40 §, sellaisena kuin se on laissa 1004/1996, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

40 §

Terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle suoritetaan lääkärikoulutuksesta ja yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin korvausta siten kuin erikoissairaanhoitolain 47, 47 a ja 47 b §:ssä säädetään.

Ehdotus

40 §

Terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle tai kuntayhtymälle suoritetaan *lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta sekä* yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin korvausta siten kuin erikoissairaanhoitolain 47, 47 a ja 47 b §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.
